

Vlaams
Parlement

vergadering **C207**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 19 april 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de alarmkreet van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) over het behoud van blijvend grasland – 1673 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de mogelijke vereenvoudiging van het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid – 1767 (2016-2017)	9
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de onderbenutting van de budgetten voor schoolfruitacties – 1801 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de benutting van de Europese subsidies voor schoolfruit – 1809 (2016-2017)	12
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de toekomst van de eerste pijler in het hervormde gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) 2020 – 1802 (2016-2017)	18
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het groot aantal varkensboeren dat uit het beroep wil stappen – 1836 (2016-2017)	22
VRAAG OM UITLEG van Jelle Engelbosch aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over steun uit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds voor investeringen die het dierenwelzijn verbeteren – 1839 (2016-2017)	26

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de alarmkreet van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) over het behoud van blijvend grasland – 1673 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Voorzitter, mijn vraag om uitleg is wat actueler geworden. Ik heb gemerkt dat de heer Caron over dit onderwerp schriftelijke vragen heeft gesteld en informatie heeft gekregen die het belang van mijn vraag om uitleg eigenlijk onderstreept.

Ik heb deze vraag om uitleg ingediend naar aanleiding van een artikel dat op de website van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) is verschenen. In dat artikel wordt een evaluatie gemaakt van een verandering in het Europees beleid aangaande het blijvend grasland. Al een tijdje wordt de verplichting tot het behoud van het blijvend grasland als voorwaarde voor de inkomenssteun niet meer op het niveau van het individueel bedrijf gemonitord of berekend. Dit wordt nu op een globaal Vlaams niveau vergeleken met een referentieareaal dat ten opzichte van 2012 niet met meer dan 5 procent mag dalen.

Volgens VILT zou dit eigenlijk geen probleem mogen opleveren of toch tenminste niet wat betreft de verplichting boven die grens van 5 procent te blijven. Het artikel wijst er desondanks op dat een aantal landbouwers van de gelegenheid gebruikmaken om blijvend grasland toch maar te scheuren. Dit blijkt ook uit het antwoord op de schriftelijke vragen van de heer Caron. Ze vertrekken vanuit een bepaalde ambitie. Aangezien dit niet langer op individuele basis wordt gemonitord, kunnen ze het zich nu permitteren snel en zonder individuele gevolgen te scheuren. Op die manier zijn ze er meteen van af. Aangezien ik aanneem dat VILT een dergelijk artikel anders niet zou publiceren, dreigt de 5 procentgrens hierdoor blijkbaar toch in het gedrang te komen. Dit heeft uiteraard potentiële gevolgen voor de inkomenssteun aan alle of toch meerdere Vlaamse landbouwers.

Ik heb begrepen dat op het terrein blijkbaar vaak meer soortenrijke graslanden worden gescheurd. De nieuwe regeling voorziet er blijkbaar in ook minder kwalitatieve en minder soortenrijke graslanden mee te tellen. Aangezien de 5 procentgrens desondanks in het gedrang blijkt te komen, zou ik hierover graag een aantal vragen stellen.

Minister, is er een reden om aan te nemen dat de overstap van een individuele naar een collectieve verantwoordelijkheid tot betere of tot slechtere resultaten zou kunnen hebben geleid? Op het eerste gezicht lijkt het laatste te kloppen en lijken de resultaten slechter te zijn. Ik zou echter graag een meer geargumenteed antwoord krijgen.

Bevoordeelt het systeem van de collectieve verantwoordelijkheid diegenen die snel van de blijvende graslanden binnen hun bedrijfsvoering af willen? Zal dit bijgevolg een negatief effect hebben op alle anderen indien de 5 procentgrens in het gedrang zou komen?

Lijkt het u, aangezien uw eigen administratie en het VILT nu al aan de alarmbel trekken, niet aangewezen nu al een aantal preventieve en strengere maatregelen uit te vaardigen? Ik denk bijvoorbeeld aan een overstap die de Europese regelgeving toelaat. U zou de balans lokaal in plaats van zuiver op bedrijfsniveau kunnen beoordelen. Zou het niet beter zijn nu al strenger in te grijpen in plaats

van nadien te bekijken hoe we de negatieve gevolgen moeten spreiden over allerlei landbouwers die eigenlijk niets verkeerd hebben gedaan?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, het gaat hier om een regeling die vanaf 2015 van kracht is. Dit past binnen de eerste pijler van het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid. De regeling houdt in dat de landbouwers aan drie vergroeningsvoorwaarden moeten voldoen. Een van die maatregelen heeft betrekking op de instandhouding van het blijvend grasland in 28 lidstaten van de EU.

De Europese wetgever heeft een onderscheid gemaakt tussen de gewone blijvende graslanden en de ecologisch kwetsbare blijvende graslanden. Aangezien het belang is beide goed uit elkaar te houden, zal ik nog eens verduidelijken waarover het gaat.

Mijnheer Tobback, de percelen met gewone blijvende graslanden kunnen in de gangbare teeltrotatie van de bedrijven worden opgenomen. De verhouding tussen het totaal areaal aan blijvend grasland en het totaal areaal aan landbouwgronden moet echter stabiel blijven ten opzichte van het referentiejaar 2012. Er is een tolerantie­marge van 5 procent. U hebt in uw inleiding gesteld dat het areaal aan blijvend grasland met niet meer dan 5 procent mag dalen. Dat klopt niet. Het gaat niet om het areaal aan blijvend grasland, maar de verhouding tussen het areaal aan blijvend grasland en het areaal aan landbouwgrond mag zich niet buiten de Europese tolerantie­marge van 5 procent begeven.

De ecologisch kwetsbare blijvende graslanden mogen niet in de teeltrotatie van bedrijven worden omgezet. Ze mogen niet in akkerland worden omgezet en ze mogen ook niet worden geploegd.

Mijnheer Tobback, u weet dat de waardevolle poldergraslanden die de Vlaamse Regering heeft beschermd, hieronder vallen. Dat zijn ecologisch kwetsbare blijvende graslanden. Ik kan u geruststellen dat de communicatie van het Departement Landbouw en Visserij geen betrekking heeft op de in kaart gebrachte poldergraslanden. Die graslanden zijn immers per perceel beschermd, en dit blijft ook zo.

Op basis van de cijfergegevens voor 2015 en 2016, de eerste twee jaren van het hervormd gemeenschappelijk landbouwbeleid, stellen we vast dat onze landbouwers aan de Europese vergroeningsvoorwaarden hebben voldaan. De verhouding tussen de blijvende graslanden en alle landbouwgronden blijft stabiel. Ik zie momenteel dan ook geen enkele reden om aan te nemen dat de collectieve verantwoordelijkheid van onze landbouwers tot betere of mindere resultaten zou leiden ten opzichte van de voormalige Europese regeling. Vanwege een aantal potentiële redenen is het echter niet ondenkbaar dat de tolerantie­marge tijdens een van de komende jaren zal worden overschreden.

Een eerste reden is dat landbouwers in de eigen bedrijfsvoering vaak aan teeltrotatie doen of het gebruik van percelen met andere landbouwers uitwisselen. Zo wordt, bijvoorbeeld, in de buurt van een uitloopstal een nieuw graslandperceel aangelegd. Elders wordt dan de equivalente oppervlakte in akkerland omgezet. Op basis van de Europese boekhoudregels wordt het omgezet perceel blijvend grasland vanaf het eerste jaar in mindering gebracht en telt het nieuw aangelegd perceel grasland pas vanaf het zesde jaar mee als blijvend grasland. Op die manier worden dalingen sneller in rekening gebracht dan stijgingen.

Een tweede reden is dat er in de Vlaamse context een continue druk op het blijvend grasland staat. Het gaat hier nog steeds om gewone blijvende graslanden. Sommige landbouwers zetten hun activiteiten als houders van rundvee of schapen stop en

schakelen om naar akkerbouw. Akkerbouwers kunnen graslanden niet valoriseren in de vorm van melk- of vleesproductie. Het grasland wordt omgeploegd om er plantaardige voedingsmiddelen te produceren in tegenstelling tot gras.

Die druk is er ook om een andere reden. De landbouwers vrezen dat ze nadelige gevolgen zullen ondervinden zodra de overheid het etiket van blijvend grasland aan een perceel heeft verbonden. Het gaat dan om de uitbatingsbeperkingen, maar ook om het verlies aan eigendoms waarde. Een lid van de Europese Landbouwrap heeft het destijds als volgt verwoord: "De grootste bedreiging voor het Europees areaal blijvend grasland zijn de Europese beschermingsregels zelf." Hij bedoelde hiermee dat landbouwers die het anders nooit zouden overwegen hun grasland te scheuren, toch geneigd zijn dit te doen vanwege de potentiële toekomstige uitbatingsbeperkingen en kapitaalschade.

Tijdens de wintermaanden houden mijn diensten veel informatievergaderingen voor landbouwers. We stellen vast dat het thema 'scheuren om te scheuren' bijzonder sterk leeft. Dit heeft onder meer tot een gerichte communicatie geleid. Het is immers economisch onverantwoord goede graszoden van vier jaar oud te scheuren en een andere teelt aan te vatten enkel en alleen om te voorkomen dat een perceel de status van grasland zou krijgen.

Het Europese systeem van collectieve verantwoordelijkheid is niet van die aard om de snelle scheurders van graslanden te bevoordelen. Mocht de tolerantiedrempel van vijf procent worden overschreden, dan moeten alle landbouwers die in de afgelopen twee jaar grasland hebben gescheurd, opnieuw grasland aanleggen om het Vlaamse niveau weer onder 5 procent te krijgen. In dat geval zullen precies die landbouwers die ervoor zorgen dat de drempel werd overschreden, verplicht worden om herstelmaatregelen te nemen.

Mijn diensten hebben niet aan de alarmbel getrokken, want vandaag is daar geen enkele aanleiding toe omdat onze landbouwsector al twee opeenvolgende jaren aan de Europese verplichting voldoet. Men reageerde via een persbericht enkel op de onjuiste beweringen van enkele vrijbuiters en men wees daarbij onze landbouwers enkel proactief op hun collectieve verantwoordelijkheid.

We kunnen het erover eens zijn dat we als overheid goed preventief moeten communiceren over dergelijke thema's zodat iedereen zich ten volle bewust is van de rechten en de plichten en ook van de consequenties wanneer die niet worden nageleefd. Dat hebben wij gedaan, en ik kan me voorstellen dat u dat alleen maar kunt toejuichen.

De voorzitter: Mijnheer Tobback, bent u het daarmee eens?

Bruno Tobback (sp.a): Ik probeer me wanhopig te bedwingen om in juichen uit te barsten. Ik sta op het randje, en dat overkomt me niet vaak.

Ik heb toch een paar kleine bedenkingen na de geruststellingen van de minister. Ik dank u voor de bijkomende toelichting, maar ik was me er wel van bewust dat het niet over poldergraslanden gaat.

Aan de ene kant vind ik enige geruststelling in uw antwoord, maar anderzijds zie ik ook wel nogal wat tegenstrijdigheden. Aan de ene kant zegt u dat er geen enkel probleem is, dat er geen alarmkreet nodig is, maar aan de andere kant zegt u dat er al een hele tijd infovergaderingen vanuit het departement aan de gang zijn waarop het thema 'scheuren om te scheuren' zeer erg leeft, met andere woorden: het gebeurt. Het is het een of het ander.

Ik heb de vraag niet gesteld vanuit de vaststelling dat ik overal het grasland zie verdwijnen, maar vanuit de vaststelling dat het Infocentrum Land- en Tuinbouw

het zelf op zijn website aankaart. Ik noteer nu ook dat men blijkbaar al een hele tijd bezig is met infovergaderingen op het terrein omdat men wel degelijk vaststelt dat het probleem er is en dat er wel degelijk in een aantal gevallen, los van de ecologische kwaliteit, geploegd wordt om te ploegen en om ervan af te zijn en dat de gevolgen daarvan potentieel groot kunnen zijn.

Dit gaat wel degelijk over de eerste pijler en dus over inkomenssteun voor landbouwers. Met andere woorden, indien we de grens overschrijden, kunnen de gevolgen groot zijn. Zelfs indien we de grens maar voor een of twee jaar zouden overschrijden, betekent dat nog altijd dat er moet worden gecompenseerd. Zoals u zelf terecht opmerkt, duurt het een halve dag om het land om te ploegen, maar duurt het zes jaar alvorens het opnieuw kan worden erkend en wordt meegerekend als blijvend grasland. Dat dat onder druk staat, is juist. Er kan over de Europese maatregelen wel veel worden gezegd, maar er is natuurlijk een reden waarom men het grasland wil blijven beschermen, namelijk dat het onder druk staat. De bedrijfsvoering zorgt er in een aantal gevallen voor dat dit problematisch wordt. We hebben wel degelijk een verantwoordelijkheid in het omzetten van de richtlijn.

Ik merk dat u niet echt hebt geantwoord op de vraag of het in onze manier van omzetten van die richtlijn niet nuttiger zou zijn, als men toch met infovergaderingen bezig is, om in plaats van heel Vlaanderen als schaal voor de 5 procentnorm te nemen, te kijken of we de schaal waarop we de evolutie en het behoud van het blijvend grasland beoordelen, niet op een lager, meer lokaal niveau moeten leggen, zodat de effecten van het gedrag van de ene zich niet langer verspreiden over een veel bredere ruimte dan volgens mij nodig is. We kunnen misschien wat strenger toekijken dan vandaag op zowel het beschermen van het blijvend grasland als op het beschermen van de bedrijfsvoering van een aantal landbouwers te goeder trouw zodat we problemen kunnen voorkomen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): We kennen de problematiek, en ze is daarmee ook nog eens geschetst. Vroeger werd het areaal blijvend grasland bekeken op bedrijfsniveau en nu op Vlaams niveau. Minister, u weet dat we er nooit een groot voorstander van zijn geweest om dat op Vlaams niveau te bekijken, maar het argument was toen dat de sector volwassen en verstandig genoeg is om daar op een redelijke manier mee om te gaan en ervoor te zorgen dat dat niet voor problemen zorgt.

Intussen denk ik dat er toch wel redenen zijn om daar vragen bij te stellen. U hebt ons min of meer gerustgesteld door te zeggen dat het areaal op het einde van de rit ongewijzigd blijft. Toch hebben we hier en daar in de vakpers zaken gelezen die ons wat ongerust maken.

Ik ga ook eens parasiteren op een schriftelijke vraag van de heer Caron, die vorige week in de pers aan bod is gekomen. Uit uw antwoord op die vraag bleek dat er 5400 hectare zou zijn gescheurd. Ik ben er dus toch niet zo heel gerust in. Is het toch niet het moment om, niet zoals de heer Tobback voorstelt, dat op een of ander lokaal niveau te gaan beredderen – dat lijkt me dan ook weer extra moeilijk – maar om gewoon terug te gaan naar de regeling op bedrijfsniveau? Dat is het meest eerlijke. De landbouwer heeft het dan zelf in handen, is dan verantwoordelijk voor zijn eigen daden en kan dan niet het slachtoffer zijn van het gedrag van anderen waar hij geen vat op heeft. Wat mij betreft moeten we teruggaan naar de regeling van weleer op bedrijfsniveau.

Ik heb nog een tweede bemerking. Minister, u hebt het zelf over ecologisch waardevol grasland. Uit uw antwoord op die vraag van de heer Caron blijkt dat er wel duizend hectaren aan ecologisch waardevol grasland is omgeploegd. Dat maakt me toch wel bijzonder ongerust. We weten dat, als dat gescheurd wordt, er onmiddellijk een proces-verbaal moet volgen en dat het hersteld moet worden.

Ik vraag me af of u, in het geval van die duizend hectare ecologisch waardevol grasland die gescheurd is, door uw diensten processen-verbaal hebt laten opmaken. Hebben uw diensten het herstel gevorderd? Is dat herstel gebeurd? Is het bezig? Als het herstel niet gebeurt, dan hebben we een probleem dat nog groter is als het over ecologisch waardevolle graslanden gaat dan bij het algemeen blijvend graslandverhaal waarover de heer Tobback het vandaag heeft.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): De titel van de vraag van de heer Tobback is een beetje misleidend, in die zin dat VILT zelf geen alarmkreet heeft geslaakt, maar dat het zich heeft gebaseerd op een artikel van De Standaard. VILT heeft vorige week een nieuw artikel op de website laten verschijnen waarin alles in perspectief is gezet. Het eerdere artikel hield rekening met de cijfers waaruit blijkt dat er permanent grasland verdwijnt, maar, zoals de minister ook heeft gesteld, komt er ook effectief grasland bij, maar dan in het zesde jaar. Misschien is dat wel een factor die strategisch in het artikel is weggebleven. We moeten blijven gaan voor correcte en volledige informatie. Daarom mijn concrete vraag: kan het interessant zijn om jaarlijks de balans van het verdwijnen en van het creëren van grasland te communiceren, zodat we samen goed kunnen opvolgen in welke mate de 5 procentgrens gerespecteerd wordt? Zo zouden er ook weinig doemscenario's aan bod komen in deze commissie.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Naast wat her en der in de media en in informatiebladen wordt geschreven, is er de praktijktoets. De minister heeft de vinger op de wonde gelegd door te zeggen dat de oorzaak waardoor mensen ongerust worden en eventueel geneigd zijn om grasland te gaan scheuren, soms wel te vinden is in het feit dat de Europese verplichting de rigiditeit van de bedrijven een stuk gaat realiseren. Daarmee bedoel ik het volgende. Vandaag is er een crisis in de vleessector. Dat betekent dat een aantal mensen hun bedrijf willen heroriënteren. Heroriënteren betekent ook dat het teeltprogramma helemaal moet worden aangepast. Men kan moeilijk grasland gaan benutten als er geen runderen meer op het bedrijf aanwezig zijn. Dat is een probleem. We mogen niet blind zijn voor de economische realiteit en voor de eventuele, soms noodzakelijke, herstructurering van bedrijven. Daarom is het een goede zaak dat een dergelijke evolutie waar het nodig is, kan gebeuren op bedrijfsniveau. Het vasthouden aan een areaal permanent grasland op het niveau van het bedrijf kan een belemmering zijn om een bedrijf goed te herstructureren om het in de toekomst opnieuw leefbaar te maken.

Minister, als permanent grasland wordt gescheurd, telt dat vanaf jaar een in de teller mee aan de negatieve kant; als grasland opnieuw wordt ingezaaid, is dat jaar een plus zes of plus vijf en wordt het dus vanaf het zesde jaar opnieuw in rekening gebracht. Gesteld, puur hypothetisch, dat we in een situatie zouden komen waar we niet meer voldoen aan de Europese regel omdat er te veel is gescheurd, betekent dat dan dat wij vier of vijf jaar in het ongewisse of in een niet-Europees conforme situatie komen? Of is er dan ook een specifieke regeling dat, wanneer wordt opgelegd dat er bijkomend grasland wordt ingezaaid, er ook wel rekening mee wordt gehouden om vanaf jaar twee in dat geval te kunnen zeggen dat wij opnieuw voldoen aan de regels van het Europees landbouwbeleid?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, misschien moet een en ander toch in een juist perspectief worden geplaatst.

Collega Tobback, er wordt gescheurd, maar het mag ook. Het is gepland en het hoort ook bij de landbouwpraktijk en het is ook ingeschreven in de Europese

regelgeving dat het kan. Er is een probleem als we die 5 procent tolerantie marge overschrijden. Het is niet zo dat de landbouwers die alles correct toepassen, het slachtoffer kunnen worden van diegenen die te veel zouden hebben gescheurd. Ik heb daarnet heel uitdrukkelijk gezegd dat als we die 5 procent overschrijden, het de landbouwers zijn die gescheurd hebben die moeten compenseren. Het gaat dus niet over het feit dat alle landbouwers op dat moment mee in het bad zitten of mee het slachtoffer worden.

Ik ben geen voorstander, collega Vanderjeugd, om jaarlijks een tussenstand of een balans bekend te maken omdat ik denk dat het ook averechts zou kunnen werken. Stel dat we in die balans zien dat we niet aan die 5 procent komen, dan zou ik niet graag hebben dat het aanzet of stimuleert tot extra scheuren van graslanden. Ik denk dat we ook voor ogen moeten houden dat het een omgekeerd effect kan hebben.

Collega Tobback, wij doen er alles aan om landbouwers ook bewust te maken van die 5 procent. Wij communiceren daarover. Het is goed en correct dat we dat doen.

Collega Caron heeft enkel de cijfers gevraagd over het gescheurd aantal, dus enkel over de minnen. Er is niet gevraagd naar de plussen, die zitten niet in de vraag. Als er een vraag is naar de juiste balans, dan wil ik dat gerust laten uitzoeken en overmaken aan het secretariaat, maar niet in de schriftelijke vraag zoals die is gesteld.

Als er op dit moment nog geen probleem is, zie ik ook niet in waarom we het systeem zouden moeten aanpassen. Ik wil daar heel formeel in zijn.

Collega Van Daele, u zegt dat ecologisch waardevol blijvend grasland ook wordt gescheurd. Er is misschien een verwarring. Wat hebben we vastgelegd op de kaart? Het ecologisch kwetsbaar blijvend grasland en dat blijft status-quo. Aan het ecologisch waardevol blijvend grasland is ook niet echt een sanctie verbonden, en het maakt ook geen deel uit van de kaart. Er kan zelfs niet juridisch tegen worden opgetreden. Het zit in het systeem zoals ik het daarnet heb geformuleerd. Wanneer er gezondigd wordt tegen het ecologisch kwetsbaar blijvend grasland, wordt er een proces-verbaal opgemaakt. Er zijn zelfs al bestuurlijke maatregelen uitgevaardigd op het terrein om daaraan te voldoen. Voor alle duidelijkheid, we zien niet dat daar 1000 hectare van verloren gaat.

Collega Dochy, u vroeg of we dan vijf jaar in het ongewisse zijn. Dat is niet zo. Als we boven die 5 procent gaan, telt de plus ook wel mee vanaf het eerste jaar. Er komt dus geen lacune van vijf jaar waarin we in onzekerheid zitten, maar het telt op dat moment dus wel mee.

Als men interesse heeft in die plussen en minnen, kan ik dat gerust laten uitzoeken en bezorgen aan het secretariaat.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp·a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik kijk uit naar die plussen en minnen, want het gaat het eindelijk om het globale overzicht.

Collega Vandaele en ik hebben gezegd dat het beschermingsmechanisme onder het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor blijvend grasland inferieur is, als het gaat om het beschermen van ecologische waarden, aan dat van de bescherming voor historisch permanent grasland. Dat klopt, want u zegt hier zelf met zoveel woorden dat zelfs indien het ecologisch waardevol is en gescheurd wordt, we er niets aan kunnen doen. Dat is bijzonder jammer, maar goed, dat wist u toen u de beslissing nam. Wij hebben meer dan vaak genoeg gewezen – en we kunnen dat blijven betreuren – op het verlies van vaak bijzonder langdurige ecologische kwaliteiten die we nooit meer terug zullen zien. Ik ga die oude koe niet uit de gracht halen.

Ik kijk uit naar het globale overzicht van plussen en minnen, want het antwoord op de vraag van collega Dochy vind ik op zich een beetje verontrustend. Indien we globaal geen 5 procent verliezen, zijn er geen gevolgen. Indien we plotseling onder die 5 procent gaan, dan is het niet omdat we het jaar daarna inzaaien, dat gaat meetellen. Op die manier is Europa niet katholiek: het is niet omdat we beloven al onze zonden niet meer te begaan, dat we absolutie zullen krijgen het jaar nadien. U zult wel degelijk moeten wachten tot we opnieuw die 5 procent-norm halen, en dat zal niet lukken de eerste periode. Dus ja, de gevolgen kunnen wel degelijk groot zijn – met alle respect voor het christelijke geloof overigens. De gevolgen gaan potentieel groot zijn. Dat is ook een van de redenen waarom ik de vraag heb gesteld en waarom ik zeer geïnteresseerd ben in het zien van die globale plussen en minnen. Helemaal gerustgesteld ben ik op dit ogenblik niet, minister, en dat zult u mij moeten vergeven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de mogelijke vereenvoudiging van het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid – 1767 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, tijdens de jongste Europese Landbouwrraad, die plaatsvond in Luxemburg, is de vereenvoudiging van het landbouwbeleid nogmaals besproken. Zoals het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) rapporteert, gebeurde dat op aandringen van de Scandinavische en Baltische lidstaten. Zij voerden onder meer aan dat Europa over de hoofdlijnen moet gaan, maar zich niet mag uitputten in de details, en men noemt de administratieve last van het huidige landbouwbeleid 'immens'. Het probleem wordt ook aanvoeld in de tweede pijler, want plattelandsontwikkelingsprogramma's beslaan vaak honderden pagina's tekst. Momenteel discussiëren Raad en Parlement over het zogenaamde Omnibus-voorstel van de Europese Commissie, dat de landbouw-wetgeving zou kunnen vereenvoudigen.

Tijdens het Letse voorzitterschap in 2015 zijn de lidstaten overeengekomen dat beter gewaakt moet worden over de eenvoud van de Europese landbouwwetgeving en de implementatie daarvan in de praktijk. Conform het principe van subsidiariteit mag de Europese Unie maar oppakken wat de lidstaten niet beter zelf kunnen doen. De lidstaten blijven de commissie hieraan herinneren.

Tijdens de Landbouwrraad in Luxemburg plaatsten zes lidstaten dit opnieuw op de agenda. Zij verwachten veel van het Omnibus-wetgevingsvoorstel in het kader van de tussentijdse herziening van het meerjarig financieel kader 2014-2020. Dit zal namelijk ook gevolgen hebben voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Zo geeft het de lidstaten meer vrijheid bij de toepassing van de definitie 'actieve landbouwer', voorziet het in meer flexibele regels voor jonge landbouwers en introduceert het een inkomensstabilisatietool in de tweede pijler.

Uiteraard hebben mogelijke wijzigingen effect op de Vlaamse land- en tuinbouw.

Minister, wat is in dit dossier het standpunt van Vlaanderen en België? Is hierover overleg geweest met de federale minister van Landbouw? Zo ja, met welk resultaat? Zo nee, waarom niet? Is op de Europese Landbouwrraad een gemeenschappelijk standpunt bereikt door de lidstaten? Zo ja, wat is dat standpunt en hoe wil men het verder uitwerken? Op welke wijze zult u dit dossier verder opvolgen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer De Meyer, het initiatief van de Scandinavische en Baltische lidstaten had vooral betrekking op de stringente beheers- en controlemanier waarop de Europese Unie te werk gaat. De eisen die vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) worden opgelegd, zijn heel intens en stringent.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid is heel geïntegreerd binnen de EU. Sinds het Verdrag van Lissabon wordt het landbouwbeleid gezamenlijk door het Europees Parlement en de Europese Raad bepaald. De uitvoering van het beleid gebeurt niet door de Europese instellingen zelf, maar werd gedelegeerd aan de lidstaten. De lidstaten moeten ervoor instaan dat de GLB-middelen jaarlijks correct worden beheerd, gecontroleerd en uitbetaald.

Omdat de Europese Rekenkamer in het verleden geregeld kritische rapporten publiceerde over de correctheid van landbouwuitgaven, hebben de Europese instellingen de taken die ze delegeren aan de lidstaten, stelselmatig meer gedetailleerd en voor een stuk onder curatele geplaatst. Dat gaat bijna tot op micro-managementniveau en voor de betrokken noordelijke lidstaten is de slinger te ver doorgeslagen.

Het is evident dat er gegarandeerd kan worden dat de uitgaven en de betalingen correct verlopen in alle lidstaten. Het lijkt onvermijdelijk dat er dan een zekere graad van detailcontrole is. Want hoe algemener en hoe vager de regels, hoe meer verschillen tussen de lidstaten en hoe meer discussies. Ik kan me erin vinden dat er goed wordt gecontroleerd en dat dit gedetailleerd gebeurt.

Het klopt dat het GLB complex is en dat het eenvoudiger kan, maar ik zie het ook als een taak van de nationale autoriteiten om de complexe regels op een eenvoudige en duidelijke manier te vertalen naar de landbouwers. In Vlaanderen staan we heel ver op dat vlak. We kunnen daar een heel stuk in meegaan omdat we al heel streng controleren. We zetten ook in op vereenvoudiging: 100 procent van de GLB-aanvragen gebeurt elektronisch. Dat biedt als groot voordeel dat we landbouwers die een fout gemaakt hebben, automatisch kunnen corrigeren en dat we dat direct zien en hen er attent op kunnen maken. Via online assistentietools kunnen we de landbouwers doorheen de hele aanvraagprocedure en alle bijhorende regels loodsen.

Het punt van de lidstaten waarnaar u verwijst, was enkel geagendeerd als een gedachtewisseling en zal verder bekeken worden in een technische werkgroep.

Ik geef ook nog mee dat we voor de discussie over het GLB enkel met Wallonië tot een standpunt moeten komen en dat de federale minister enkel woordvoerder is in de raad. Aangezien dit een gewestelijke bevoegdheid betreft, bepalen wij samen met het Waalse Gewest wat daar moet worden gezegd.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is essentieel dat de Europese middelen op een correcte manier worden aangewend. Iedereen zal het daarmee eens zijn. Ik begrijp uit uw antwoord dat de kritiek vanuit de Scandinavische en Baltische lidstaten vooral slaat op de controlemechanismen. Ik wil er wel op wijzen dat de algemene vraag naar vereenvoudiging en minder complexe Europese regelgeving toch ook weerklinkt in Vlaanderen. Heel wat landbouwers ervaren sommige van deze reglementeringen als bijzonder complex.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): We zijn het er allemaal over eens dat wat uitgegeven wordt, correct gecontroleerd moet worden. Ondanks de proportionele daling in percentage, blijven de middelen die Europa spendeert aan dat gemeenschappelijke beleid, terecht belangrijk. Maar men kan zich de vraag stellen of er ergens een tableau bestaat van de zondaars en de niet-zondaars. Ik denk niet dat wij in Vlaanderen heel veel bemerkingen, controle, kritische benadering van benutting van die betoelagingen kennen. Er zijn andere landen waar dat nogal frequent is. Bestaat er zo'n tableau, minister? Is die vraag al gesteld? Heeft men gevraagd hoeveel overtredingen en terugvorderingen er bij andere landen en regio's van Europa zijn geweest? Het zou interessant zijn om te weten of men wel controleert waar dat het best zou gebeuren.

Het is evident dat vereenvoudiging belangrijk is. Wie zich een beetje met landbouw inlaat, weet hoe complex deze aangelegenheden zijn en over hoeveel mogelijkheden van controle men beschikt. Wij worden gevolgd vanuit de lucht, al wat wij doen en aangeven. Is die technologische verfijning voldoende om de vereenvoudiging een kans te geven? Ik weet wel dat de ambtelijke bedoelingen gecontroleerd moeten worden, maar als men de elektronische papierwinkel begint te bekijken, wordt dat voor sommigen een vervelende bedoening. Is de vereenvoudiging haalbaar? Is daar een programmatorische manier voor? Kun je dat kwantificeren, samen met andere collega's? We hebben destijds een minister gehad die een Kafka-programma had ingevoerd. Hij is daarna burgemeester van Kortrijk geworden – er is geen verband tussen de twee. Is daar iets dat planmatig kan worden opgebouwd, om daar met anderen tot een echte vereenvoudiging en standaardisering te komen?

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik wil collega De Meyer bedanken om de vraag tot vereenvoudiging, in dit geval specifiek rond de hervorming van het GLB, nog even op de agenda te plaatsen.

Ik denk dat die vraag vandaag inderdaad nog steeds leeft bij onze Vlaamse land- en tuinbouwers in de praktijk. We worden daar allemaal mee geconfronteerd in persoonlijke gesprekken. Die vraag is er wel degelijk nog, en dus moeten we nog verder inzetten op die vertaling van regels naar de praktijk.

De vraag tot vereenvoudiging is een bekommernis die we steeds moeten meenemen. Het is een afweging die steeds moet worden gemaakt. Als er bij de hervorming van het GLB opportuniteiten zijn, moeten we dat zeker bekijken. Het is wat ons betreft natuurlijk niet alleen aan de orde bij de hervorming van het GLB.

Tot slot denk ik, zoals al gezegd is, dat niemand hier de controles op zich in vraag stelt.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Laat er geen misverstand over bestaan dat we elke kans die wij hebben om Europees en in de omzetting die we zelf doen, tot een vereenvoudiging te komen, zullen grijpen. Als regelgeving eenvoudig is, is ze ook gemakkelijker na te leven. En dat is zeker iets waar wij naar streven. Wat we wel doen, is binnen de Europese context zoals die vandaag bestaat, proberen om het zo gemakkelijk mogelijk te maken. Dat is wat ik daarnet ook heb proberen uit te leggen.

Waar ik niet in mee kan gaan, is de vraag van de Baltische staten die vinden dat er te veel controle is vanuit Europa. Ik vind dat goed. Wij passen dat correct toe. Wij hebben ons eigen controlemechanisme. Europa kijkt daarop toe. Als men natuurlijk niet in alle lidstaten op dezelfde correcte manier te werk gaat, dan is het 'level playing field' ook weg en komen we tot toestanden waarbij onze landbouwers alles heel correct naleven, terwijl dat in Oost-Europese landen, waar

men pleit voor minder controle, niet gebeurt, wat natuurlijk een concurrentieel nadeel met zich meebrengt. Daar zit ik dus niet op de lijn van wat die Baltische lidstaten hebben gevraagd, maar ik ben uiteraard wel voorstander, als het mogelijk is, van een algemene vereenvoudiging.

We moeten ook consequent zijn, collega's. Ik krijg hier in het parlement week na week vragen van een aantal collega's tot controle, tot argwaan, tot wantrouwen ten aanzien van landbouwers. Ik viseer hier niet iedereen, maar ik kan bijvoorbeeld verwijzen naar de vorige vraag om uitleg. Dat is zo'n typisch voorbeeld daarvan. Het is het een of het ander. Ofwel heb je vertrouwen en zorg je ervoor dat dat ook op die manier wordt omgezet in de regelgeving, ofwel is er een fors wantrouwen, en dan moet je alles tot in detail gaan reglementeren en opvolgen. Het zou fijn zijn dat men wat consequent is in wat vaak gevraagd wordt in parlementaire vragen.

Er bestaat een overzicht van de goede en de slechte spelers in de klas, collega De Croo. Dat is bijzonder transparant. Er zou op de website van de Europese Unie een overzicht bestaan. Ik zal aan mijn mensen vragen om de link over te maken aan het secretariaat, zodat u dat zelf kunt raadplegen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik wil nog eens benadrukken, minister, dat iedereen in deze commissie het erover eens is dat de middelen moeten worden aangewend waarvoor ze bedoeld zijn, dat dat op een correcte manier moet gebeuren en dat dat uiteraard moet worden gecontroleerd. Ik weet uit vroegere vragen die ik hierover gesteld heb, dat Vlaanderen op dit vlak tot de betere en zelfs beste leerlingen van de klas behoort.

Anderzijds weten we wel dat het Europese beleid systematisch is uitgebouwd en steeds complexer geworden is. We hebben heel wat verschillende vormen van steun. We hebben de basisbetalingen, de vergroeningssteun, de investeringssteun, de agromilieumaatregelen, de crisissteun. Elk van die maatregelen is op zich zinvol, maar als je dat bekijkt vanuit de landbouwer, weten we dat het inderdaad soms vrij complex is, vandaar de oproep. Ik heb begrepen, minister, dat u die ten volle deelt. Laten we ervoor zorgen dat dit voldoende transparant blijft voor onze land- en tuinbouwers in Vlaanderen.

Ik heb ook begrepen dat dit in de toekomst voor u een blijvend aandachtspunt zal zijn. Dit laatste is ongetwijfeld belangrijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de onderbenutting van de budgetten voor schoolfruitacties – 1801 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de benutting van de Europese subsidies voor schoolfruit – 1809 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, collega's, de Europese Commissie maakt ieder jaar behoorlijk wat geld vrij voor schoolfruit, met de bedoeling

kinderen gezonde eetgewoonten aan te leren. Vanaf volgend schooljaar worden de schoolfruit- en schoolmelkprogramma's samengevoegd en daar gaat dan 250 miljoen euro van het Europese budget naartoe. In 2015-2016 bedroeg het budget voor fruit 150 miljoen euro.

Helaas hebben niet alle lidstaten hun deel van de koek volledig opgegeten. Dat was ook het geval voor Vlaanderen. Terwijl Vlaanderen en de Nederlandstalige scholen in Brussel recht hadden op 1,9 miljoen euro Europese middelen voor de schoolfruitregeling, was daarvan volgens voorlopige cijfers in de herfst van vorig jaar slechts iets meer dan een derde gebruikt. Voor ons land, België, geldt dat er slechts 57,5 procent van de voorziene subsidies wordt gebruikt. Of in absolute termen: 1,94 miljoen euro van de 3,37 miljoen euro. Daarmee bengelen we eerder onderaan het lijstje in Europa en dat terwijl we zeker in Vlaanderen een belangrijk aantal fruittelers hebben, die als gevolg van de Ruslandcrisis absoluut een duwtje in de rug zouden kunnen gebruiken.

Vorig jaar werd in het Europees Parlement gestemd over het samenvoegen van die budgetten. De samenvoeging moet toelaten om de beschikbare middelen – 150 miljoen euro voor fruit en 100 miljoen euro voor melk – efficiënter aan te wenden. Het deel van de koek dat aan iedere lidstaat wordt toegewezen, is afhankelijk van het aantal schoolgaande kinderen in een land, en voor melk ook van het gebruik dat in het verleden is gemaakt van de EU-subsidie. Lidstaten krijgen dus de vrijheid om meer of minder geld te vragen. Middelen die in het ene land niet aangewend worden, kunnen – en dat is nieuw – aangewend worden voor het programma van een ander land.

Vanaf het schooljaar 2017-2018 treedt het vernieuwde schoolfruit- en schoolmelkprogramma in werking. Behalve voor het uitdelen van groenten, fruit en melk op school zullen de middelen ook gebruikt worden om schoolkinderen te informeren over voedselproductie en gezonde eetgewoonten.

Minister, wat zijn de voornaamste redenen voor de onderbenutting?

Klopt het dat er nood is aan een administratieve vereenvoudiging om die middelen te kunnen gebruiken? Wat denkt u hieraan te kunnen doen? Wat kunnen we daaraan doen?

Komen er ook gerichte acties naar scholen die tot nu toe niet hebben deelgenomen aan de Europese acties?

Wat zijn de voornaamste aandachtspunten van de aangekondigde hervorming om het schoolfruitprogramma te optimaliseren en de onderbenutting van de Europese middelen weg te werken?

Welk aandeel zal het informeren over voedselproductie en gezonde eetgewoonten krijgen in de hervorming?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, ik richtte mijn vraag eigenlijk tot minister Crevits, in opvolging van vroegere vragen. Maar ik heb van de secretarissen van de respectieve commissies Onderwijs en Landbouw het antwoord gekregen dat ik mijn vraag hier moest stellen, gekoppeld aan de vraag van de heer Vanderjeugd, die reeds op een correcte manier het probleem heeft geschetst, zodat ik de probleemstelling niet meer moet herhalen.

In Vlaanderen loopt al sinds 2007 de actie Tutti Frutti, die basisscholen en secundaire scholen helpt om schoolfruit te bevorderen en om gebruik te maken van de mogelijkheden tot subsidiëring. Op 8 december 2016 heeft de commissie

Onderwijs het ook gehad over het pact van de onderwijskoepels en FEVIA, de federatie van de Belgische voedingsindustrie, om ongezonde tussendoortjes op school te bannen. Toen heb ik al gewezen op de wenselijkheid van goede contacten met de Vlaamse Administratie voor Land- en Tuinbouw, om de schoolfruitacties optimaal te laten renderen. Nu opnieuw blijkt dat het Europese budget in ons land onderbenut wordt, lijkt het mij zinvol om hier opnieuw aandacht voor te vragen.

Minister, ik begrijp dat u een gecoördineerd antwoord zult geven, zowel van de minister van Onderwijs als van uzelf.

De onderbenutting die in de media aangegeven wordt, is berekend op het federale Belgische niveau. Zijn er verschillen tussen de gemeenschappen?

Welke oorzaken ziet u voor de onderbenutting van de subsidies voor schoolfruit?

Hoe kan de onderbenutting van de subsidies tegengegaan worden? Waarin zitten de beperkingen van de huidige actie Tutti Frutti?

Hoe kunnen betere contacten tussen de administraties de benutting van de Europese subsidies verder optimaliseren ter bevordering van de gezondheid van de schoolgaande jeugd?

Het spreekwoord zegt 'jong geleerd is oud gedaan'. Vanuit die overweging wordt met Tutti Frutti sterk ingezet op basisonderwijs en jongere kinderen. Adolescenten voelen zich misschien minder aangesproken door stripfiguren die fruit bedelen, maar ook zij zijn een belangrijke doelgroep. Is het nodig of wenselijk acties rond gezonde voeding te ondernemen die zich richten op oudere schoolgaande jeugd?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, ik stel inderdaad samen met jullie vast dat die subsidies niet allemaal worden opgebruikt. Dat is al sinds 2005 zo: nog geen enkel jaar werd alles integraal opgebruikt. In het schooljaar 2015-2016 werd ongeveer 40 procent onderbenut.

De Vlaamse schoolfruitactie is natuurlijk opgezet vanuit een vraag. Het aanbod is er. De scholen kunnen erop intekenen. We kunnen de scholen daar ook niet toe verplichten.

Wat zien we? Naast het feit dat 60 procent van dat bedrag wordt gebruikt, zijn er veel meer scholen die iets doen rond fruit en groenten, en ze doen dat vaak meer vanuit zichzelf zonder dat ze een beroep doen op die subsidies. Dat is natuurlijk jammer, want die zijn ter beschikking.

We hebben een evaluatie gemaakt, en daaruit blijkt dat zo goed als alle bevraagde basisscholen effectief acties doen om de fruit- en groenteconsumptie te stimuleren. Ongeveer zes op tien doen dat via de gesubsidieerde schoolfruitactie. We zien over de jaren heen wel een stijging van het aantal deelnemende leerlingen. Van ongeveer 253.000 in het schooljaar 2009-2010 gaat het naar 266.000 in het schooljaar 2016-2017. Vanaf het schooljaar 2013-2014 werd ook het buitengewoon secundair onderwijs mee opgenomen als doelgroep, waarna het aantal deelnemende scholen steeg van 1112 tot 1238. Er is dus een stijgende trend, maar het is natuurlijk jammer dat het niet nog meer wordt gebruikt.

Uiteraard zal het wel altijd de school zelf zijn die beslist of ze al dan niet deelneemt, want het is een facultatieve subsidie. De vrees voor de administratieve verplichtingen speelt wel voor sommige scholen. Ook hier zitten we binnen een

Europese landbouwbegroting, en zijn er bepaalde regels waaraan we moeten voldoen. We doen er alles aan om de aanvraagprocedure zo eenvoudig mogelijk te maken. Alles kan elektronisch via het e-loket gebeuren. Uit onderzoek blijkt dat men in het algemeen tevreden is over de werking. Degenen die zich hebben ingeschreven, zeggen dat het eigenlijk goed meevalt en dat het al bij al niet zo moeilijk is.

De samenwerking tussen de verschillende betrokken overheidsdiensten verloopt goed via een stuurgroep waaraan de departementen Landbouw, Welzijn en Onderwijs evenals het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ) en het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) meedoen.

Op de Europese hervorming van de schoolmelk en -fruitregelingen kunnen we vandaag nog niet vooruitlopen. Het is wel al duidelijk dat de Europese wetgever bepaalt dat maximaal 15 procent van het budget zal worden ingezet voor educatie.

Volgende vrijdag staat de volgende actie van schoolfruit geagendeerd op de ministerraad. Ik stel voor dat we op dat moment een heel gerichte communicatie doen naar alle scholen om dat dat nog eens heel duidelijk te maken, misschien ook met voorbeelden van scholen die eraan meedoen en waarmee men contact kan opnemen als men schrik heeft voor de administratieve rompslomp. We kunnen voorbeelden geven van scholen die daarop inspelen, om te luisteren of het inderdaad zo moeilijk is. Ik zal voorstellen aan mijn collega's van Welzijn en Onderwijs dat we een heel gerichte mailing doen aan alle scholen om dat nog eens heel uitdrukkelijk bekend te maken in de hoop dat de budgetten dan ook worden opgebruikt.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, het is inderdaad niet de bedoeling om scholen te verplichten, maar sensibilisering is een heel belangrijke actie. Ik ben dan ook gelukkig met uw antwoord dat u hier vrijdag na de beslissing van de Vlaamse Regering de nodige communicatie aan zult koppelen, samen met uw collega van Onderwijs. Dat is belangrijk voor de gezonde voeding van onze kinderen, maar er is ook het economische aspect waar we met ons allen moeten op inzetten. De kosten voor de scholen kunnen op die manier ook een beetje worden beperkt.

Minister, hoeveel fruit wordt er aan onze Vlaamse scholen geleverd dat afkomstig is van eigen telers? Of is dat een moeilijk te volgen gegeven? Als u hier niet meteen kunt op antwoorden, kan ik het misschien via het secretariaat te weten komen. Worden de kinderen ook bewust gemaakt van het belang van het consumeren van fruit van onze eigen telers? Zit dat aspect ook in het hele verhaal? Ik neem aan dat het niet zo'n zware administratieve last is om daaraan tegemoet te komen.

Het zou wel interessant zijn dat er meer scholen gebruikmaken van de budgetten van Europa, vooral omdat we merken dat het budget voor lidstaten die er geen gebruik van maken, vrijkomt voor lidstaten die er wel gebruik van maken. Dat is positief voor het budget dat tot beschikking staat.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, het is duidelijk dat gezondheid een belangrijk thema is, niet alleen in het beleid, maar bijvoorbeeld ook in het onderwijsveld. Het blijft hoe dan ook jammer dat op dit vlak 40 procent van de Europese subsidies niet wordt benut. Het is zinvol dat de communicatie naar de scholen minstens nog eens wordt geëvalueerd en mogelijks bijgestuurd. Uiteraard is dit een thema voor uw collega van Onderwijs, bij wie ik dit nogmaals zal aankaarten.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, als we vernemen dat de Europese middelen onderbenut blijven, dan is dan nooit goed nieuws, zeker niet als we aan de staart van het peloton bengelen. In het verleden heb ik al vragen gesteld over dit thema en over de onderbenutting van die middelen. U verwees toen naar de evaluatie die lopende was. Ik neem aan dat de evaluatie waarvan de resultaten nu bekend zijn, de studie van TNS Dimarso betreft, die in principe eind 2016 zou worden opgeleverd.

De stijgende trend is uiteraard positief. Ik vraag me toch af of uit die evaluatie ook blijkt welke bruikbare aanbevelingen er zijn om het schoolfruitprogramma nog een paar versnellingen hoger te schakelen en bijgevolg meer Europese subsidies te benutten. Ik vraag me ook af of het nuttig is om na te gaan of we van de lidstaten die wel hun volledige subsidiebudget benutten, positieve elementen kunnen leren.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Ik wil de collega's bedanken voor hun vraag om uitleg over de niet-gebruikte middelen om fruit op school aan te bieden. Mijnheer De Meyer, ik volg u volledig als u zich afvraagt of het niet nuttig is om een actie rond gezonde voeding te doen bij leerlingen in het secundair onderwijs.

Een zelfde denkwijze heb ik enkele maanden geleden ook al eens gehad. Nu ook de schoolfruitactie werd opengesteld naar leerlingen in het secundair onderwijs, weliswaar niet gesubsidieerd indien je geen overeenkomst hebt met een handelaar, is het misschien interessant om te kijken of er geen extra focus op de schoolfruitactie kan worden gelegd in het secundair onderwijs in het algemeen, al is het bijvoorbeeld maar het stimuleren van het plaatsen van fruitautomaten.

Wat ik nog wil toevoegen aan deze discussie, is het feit dat scholen die deelnemen aan de actie Tutti Frutti, aangeven dat ze problemen ondervinden met het zogenaamde frigofruit. Leerlingen klagen over de smaak van dat fruit. Ik weet dat het allemaal niet zo simpel is. Als je deelneemt aan het Europees project met fruit, dan moet je ook allerhande Europese fruitsoorten kunnen aanleveren en niet alleen de Belgische producten. Maar het ene sluit volgens mij het andere niet uit. Europese middelen moeten volgens mij ten volle kunnen worden benut, maar Vlaanderen mag misschien zelf ook ambitieuzer zijn om een alternatief te kunnen bedenken om die duizenden tonnen overschot aan fruit toch te kunnen gebruiken. Het is haast niet te geloven dat je in de krant moet lezen dat een school midden in de fruitstreek aangeeft dat ze problemen ondervindt om een degelijke aanlevering van fruit voor hun school te kunnen regelen, terwijl een beetje verderop gewoon een fruitwinkel is waar de conferenceperen aan minder dan 1 euro per kilogram verkocht worden.

Minister, vorig jaar kwam een delegatie van de fruitsector zelf bij u langs met een eigen idee over een schoolfruitactie met de conferencepeer centraal geplaatst, bovendien grotendeels door henzelf gefinancierd. U hebt me toen verteld dat u niet inging op dat voorstel maar dat u vanaf volgend schooljaar zelf met een schoolfruitactie zou komen. Is het hierover dat u aanstaande vrijdag zult overleggen, beslissen en eventueel communiceren? Als dat niet het geval is, is er dan sindsdien met de sector overleg gepleegd en zijn daar concrete voorstellen uit voortgekomen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Er zijn twee zaken. Er is het Europese programma schoolfruitsubsidies. Het aangepaste systeem komt normaal gezien vrijdag op de

regeringstafel. Dat is gebaseerd op een evaluatie die gebeurd is vanuit Onderwijs en Welzijn. Collega Joosen, ik zal die evaluatie opvragen en u bezorgen. Dat is natuurlijk ook wat we hebben uitgewerkt en wat vrijdag op de agenda van de ministerraad staat.

Collega Vanderjeugd, er is niet zoiets als een Europees overzicht van hoeveel specifiek Vlaams fruit in die schoolfruitactie zit. Het is een subsidieregeling die wij geven. Het zijn de scholen die op zoek gaan naar een leverancier. Het is wel zo dat de sensibilisering voor fruit van bij ons daaraan gekoppeld is. Daarom zit VLAM mee in die stuurgroep en werkt daarmee aan. Het seizoensgebonden fruit en fruit van bij ons zit daar ook wel in. We kunnen dat niet expliciet doen omdat we dan problemen krijgen, maar dat zit er wel in.

Dan was er de vraag naar de schoolfruitactie. Het klopt dat de sector zelf een actie heeft uitgewerkt. We hebben een project gedaan vanuit Landbouw en Welzijn waarbij we een extra communicatie-actie naar scholen hebben gedaan en gefinancierd. Alle scholen hebben appels en peren gekregen. De actie is op die manier uitgewerkt. De sector zelf heeft het initiatief genomen om een soort doosje uit te delen aan de scholen. Ik weet niet waarom ze daar niet mee zijn voortgegaan. VLAM vond het blijkbaar beter om appels en peren ter beschikking te stellen.

U zegt dat er scholen zijn die moeite hebben om een leverancier te vinden. Dat lijkt mij bijzonder eigenaardig. We hebben een zeer goede website, waar je heel snel kunt nagaan waar in de buurt je rechtstreeks van bij de boer, de fruitboer maar ook de melkboer en dergelijke, producten kunt laten aanleveren. Dat is www.rechtvanbijdeboer.be. We moeten eens kijken of we dat in de communicatie naar scholen moeten bekendmaken. Zo kunnen ze misschien eens gaan kijken op die website en op die manier sneller geïnformeerd zijn over waar in de buurt er een directe levering is van bij de leveranciers. We moeten eens kijken vanuit Onderwijs of we dat op die manier kunnen doen. Dan moeten we goed afspreken hoe we die communicatie aanvatten. Het zal in ieder geval van belang zijn om Onderwijs daar altijd bij te betrekken.

Er is een heel grote conferentie geweest rond gezondheid in scholen, waar iedereen aan meegewerkt heeft. Groenten en fruit maakten daar ook een onderdeel van uit, maar dat weet u allemaal.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Het is positief dat we dit onder de aandacht blijven houden om ervoor te zorgen dat de middelen goed benut worden. Minister, het is ook positief dat u in uw antwoord aangeeft dat ook buso-scholen hierin meegetrokken worden en dat we zo die middelen goed kunnen aanwenden.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Gezondheid blijft hoe dan ook een belangrijk thema. Het is duidelijk dat Onderwijs op dat vlak een eigen rol kan vervullen. Minister, het is duidelijk dat we met grote belangstelling uitkijken naar de beslissing die de regering aanstaande vrijdag zal nemen. Elke verbetering en verdere stimulans om meer groenten en fruit te gebruiken en te nuttigen in scholen, kunnen we alleen maar toejuichen. Mochten we via uw kabinet de beslissing van vrijdag kunnen ontvangen, zou ons dat uiteraard plezieren.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de toekomst van de eerste pijler in het hervormde gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) 2020 – 1802 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Vooraleer ik mijn vraag stel, wil ik zeggen dat mijn vraag geen pleidooi inhoudt voor de afschaffing van de steun aan de landbouw. Ik had toch graag geweten hoe de reactie is op het volgende.

Minister, collega's, daags voor de landbouwwereld in Brussel verzamelde voor het congres 'Forum of the Future of Agriculture', werd het rapport 'CAP: Thinking Out of the Box' voorgesteld. In opdracht van de Rural Investment Support for Europe (RISE) Foundation, een onafhankelijke denktank die werd opgericht door voormalig Europees landbouwcommissaris Franz Fischler, bogen vier onafhankelijke experts zich over het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

In het rapport dat die vier onafhankelijke experts hebben geschreven in opdracht van de RISE Foundation en in het licht van de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) na 2020 staat dat het Europees landbouwbeleid te sterk leunt op inkomenssteun aan landbouwers terwijl dat niet efficiënt, noch effectief is. Een van de coauteurs is de Vlaamse landbouweconoom Erik Mathijs van de KU Leuven.

Directe inkomenssteun aan landbouwers slurpt momenteel meer dan 70 procent van het landbouwbudget op en bijna 30 procent van het totale EU-budget, maar geeft volgens de vier wetenschappers veel te weinig in return. Het inkomen van de financieel meest kwetsbare landbouwers wordt er niet veilig door gesteld. Ook zijn er andere en betere manieren om voedselzekerheid, grondstoffenefficiëntie, verduurzaming van de landbouwproductie en het leveren van ecosysteemdiensten te bewerkstelligen.

Coauteur Erik Mathijs brengt in herinnering dat het in feite om een overgangsmaatregel gaat die nooit is uitgedoofd nadat Europa de gegarandeerde minimumprijzen afbouwde. Zelfs voor sectoren die overleven bij de financiële gratie van Europa, zoals de vleesveehouderij in Vlaanderen, kun je volgens Erik Mathijs beter iets anders verzinnen. Hij pleit ervoor om in een sector die zo sterk afhankelijk is van overheidssteun, structureel te hervormen en niet aan symptoombestrijding te doen.

De ommezwaai die Mathijs en co bepleiten, is minder drastisch dan op het eerste gezicht lijkt. Er wordt niet gepleit om minder overheidsmiddelen naar de landbouw te laten gaan maar wel om ze anders te besteden. Overheidssubsidies kunnen beter worden ingezet om marktimperfecties te corrigeren. Een voorbeeld daarvan is het vergoeden van ecosysteemdiensten, want de prijs daarvoor kan een landbouwer niet uit de markt halen. Een ander voorbeeld is het marktbeleid dat voor de groente- en fruitsector wordt gevoerd, dat men zou kunnen opschalen naar de andere deelsectoren.

Het concrete voorstel houdt in dat wordt voorzien in een gelaagde beleidsstructuur met een basistoelage en daarbovenop extra subsidies die de boer vergoeden voor milieumaatregelen. De basistoelage kan aanvankelijk grotendeels overeenkomen met de huidige inkomenssteun per bedrijf en tijdens een overgangperiode geleidelijk worden afgebouwd.

Minister, hoe beoordeelt u de conclusies van het rapport van Erik Mathijs en co, in het bijzonder de bevindingen over het hervormen van pijler 1?

Zult u zich op deze conclusies enten om het Belgisch standpunt inzake de hervorming van het GLB na 2020 te bepalen?

Deelt u het inzicht dat er geen daling van de middelen voor landbouw wenselijk is in het hervormde GLB na 2020?

Bent u van oordeel dat pijler 2 in het hervormde GLB na 2020 moet worden versterkt ten nadele van pijler 1?

Welke specifieke accenten wilt u vanuit de Vlaamse context leggen om de positie van de landbouwer en het risicobeheer en de voedselketen te versterken enerzijds en het spanningsveld tussen de landbouwproductie en de duurzaamheidsdoelstellingen te verkleinen anderzijds?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Vanderjeugd, ik volg u niet wanneer u zegt dat het GLB niet efficiënt en effectief zou zijn. Het beleid is nog maar twee jaar in uitvoering. Bovendien heeft de Europese Commissie nog maar net de monitoring en de evaluatie opgestart.

Er is een heel strikt kader afgesproken dat zowel het Europees Parlement als de Raad hanteert: uiterlijk op 31 december 2018 moet de commissie een verslag over de eerste resultaten van het hervormde GLB uitbrengen. Een tweede verslag moet er zijn op 31 december 2021.

Mochten we vandaag al conclusies trekken, dan heeft dit hele monitoring- en evaluatiekader dat door de Europese wetgever werd uitgewerkt, weinig zin. Ik ben dus van oordeel dat we de Europese Commissie haar werk moeten laten doen. Enkel de commissie beschikt over de GLB-databankgegevens die de 28 lidstaten jaarlijks aan haar moeten rapporteren.

Ook wat de financiële middelen betreft die de Europese Unie zal budgetteren in het kader van het landbouwbeleid na 2020, is het vandaag nog in het duister tasten. De Europese Commissie heeft aangekondigd dat ze in het najaar van 2017 zal communiceren over haar intenties op vlak van het zogenaamde meerjarig financieel kader. Waarschijnlijk zullen we dan wijzer worden.

Wetende dat het Verenigd Koninkrijk vandaag de tweede grootste nettobetaler is, spreekt het voor zich dat de afhandeling van de brexit daar onvermijdelijk een impact op zal hebben. In elk geval zijn er redenen genoeg om het aandeel van het GLB binnen de meerjarenbegroting te behouden na 2020.

U hebt zelf aangegeven dat een soevereine Europese voedselvoorziening zowel strategisch als geopolitiek van groot belang is. De Europese Unie kan en mag het risico niet lopen om haar soevereiniteit op het spel te zetten en voedselafhankelijk te worden van derde landen, want zowel economisch als ecologisch zou dat bijzonder kwalijke gevolgen hebben. Voeding zal altijd een basisbehoefte van de mens zijn. Om het met een boutade te zeggen: zonder auto gaan we te voet of met de fiets, zonder voedsel gaan we dood.

De Europese beleidsmakers staan erop dat onze boeren niet alleen voedselveilig produceren maar dat bovendien de hoogste standaarden ter wereld op het vlak van milieu, natuur, klimaat en dierenwelzijn worden nageleefd. Ik sta daar volledig achter. Maar binnen de geglobaliseerde vrijemarktlogica vloeit daar rechtstreeks uit voort dat die productiestandaarden slechts realiseerbaar zijn wanneer

daar voldoende publieke middelen tegenover staan. Als gevolg van de WTO-handelsregels en de bilaterale handelsverdragen wordt bij ons immers ook voedsel ingevoerd en verhandeld dat niet aan diezelfde standaarden voldoet. Als we zelf diensten, elektronica, baggerwerken, bier of chocolade willen exporteren naar andere werelddelen, is het logisch dat die andere werelddelen in ruil grondstoffen of voedingsproducten naar ons willen exporteren.

Vrijhandel is op zich een positief verhaal, want het staat vast dat landen die handel drijven met elkaar, er allebei beter van worden. Maar er zijn wel correctiemechanismen nodig om ongewenste neveneffecten weg te werken. En daarom is het goed dat er zoiets bestaat als landbouwsubsidies.

De eerste pijler van het GLB dient dus onder meer om het concurrentieel nadeel van de lokale voedselproductie ten opzichte van geïmporteerd voedsel te compenseren. Zonder het GLB zouden de Europese landbouwers de concurrentieslag niet aankunnen. Landbouwsubsidies zijn door de opeenvolgende hervormingen van dat GLB dus veeleer compenserende vergoedingen geworden voor publieke diensten die zij leveren. Een andere reden waarom we als maatschappij schatplichtig zijn aan onze boeren, is dat de landbouwevolutie van de voorbije zestig jaar voor een enorme welvaartsvooruitgang heeft gezorgd. Vóór het GLB was de bevolking hoofdzakelijk zelf in de weer met het voorzien in haar basisbehoefte, en dat kostte enorm veel tijd en energie. Dankzij het GLB hebben we ervoor kunnen zorgen dat er minder arbeidskracht nodig is voor die grote voedselbehoefte. Die arbeidskracht kon bijgevolg worden ingezet in andere economische activiteiten. Intussen zijn er nog 2 procent boeren, die de voedselbasisbehoefte van 98 procent anderen invullen.

Het GLB zorgt er ook voor dat voedsel goedkoop en betaalbaar blijft. Het aandeel van de voedseluitgaven in een modaal Vlaams gezin is gedaald naar 12 procent. Een gemiddeld gezin kan dus 88 procent van zijn inkomen aan andere zaken besteden dan aan de voedselbasisbehoefte. De publieke GLB-uitgaven zorgen ervoor dat er een sterk multiplicatoreffect is: het GLB kost elke Europeaan 30 eurocent per dag, maar de return on investment is een veelvoud, en als toemaat onderhouden de boeren dus ook een groot deel van de open ruimte, wat ook alle Vlamingen ten goede komt.

Wat de huidige tweepijlerstructuur betreft, zal de Europese Commissie zelf een voorstel formuleren. De verwachting is dat dat in de loop van 2018 zal gebeuren. Eurocommissaris Hogan heeft de voorbije jaren meermaals ondervonden dat er niet veel nodig is om de landbouwmarkt in een crisis te doen verzeilen. Denken we maar aan het Ruslandembargo. Hij heeft aangegeven dat risicobeheer in de voedselketen voor hem hoog op de agenda staat, dus ik verwacht dat de Europe Commissie daarvoor concrete maatregelen zal incorporeren in het voorstel voor het GLB. Ik zal hem daar ook in ieder geval in steunen. U weet dat we dat ook al hebben ingebracht in de discussie.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U had het misschien niet gehoord, maar in mijn inleiding heb ik heel duidelijk gesteld dat ik vooral uw mening wou horen over de conclusies die de heer Mathijs en zijn kompanen trekken naar aanleiding van het rapport dat is verschenen. Ik heb absoluut niet gezegd dat ik hun mening deel of dat het GLB niet efficiënt is. Ik wil dat nog eens heel duidelijk herhalen. Ik snap ook dat men het evaluatiekader vanuit Europa afwacht. Dat lijkt me een wijze beslissing. U hebt dat ook al meermaals gezegd, ook in deze commissie. Dat lijkt me ook logisch. Het is ook positief dat u nu al met diverse spelers bezig bent met de oefening om te kijken naar een GLB na 2020. We weten ook allemaal dat de middelen vanuit

Europa voor landbouw ondertussen ook al aanzienlijk zijn gedaald, maar dat ze bovenal ook zijn geheroriënteerd. Ik ga dus absoluut niet zeggen dat ik die conclusie deel, maar ik vroeg me gewoon af hoe u naar zulke conclusies kijkt, en daar heb ik niet echt een antwoord op gekregen. Ik heb vooral veel positieve zaken gehoord over het GLB, die ik alleen maar mee kan onderschrijven. Maar goed, ik denk dat uw boodschap is dat we moeten afwachten en dat u vooral het werk van de evaluatie van de Commissie zult bekijken. Ik hoop dat u ook onze aanbevelingen van onze resolutie inzake schaalverandering zeker ook in deze oefening zult meenemen. U hebt dat al aangehaald.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik denk dat het Europees landbouwbeleid uitermate belangrijk is voor onze land- en tuinbouwers, maar anderzijds constateer ik toch wel dat heel wat land- en tuinbouwers vandaag het gevoel hebben dat Europa hen in de steek laat, en dat ze daar wat moedeloos bij worden. Het is een uitdaging voor morgen voor Europa om bij de land- en tuinbouwers opnieuw het gevoel te creëren dat het beleid hen daadwerkelijk waardeert en dat men niet alleen aandacht heeft voor betaalbare prijzen voor de consument en voor vergroening. Op die wijze ervaren onze Vlaamse landbouwers immers soms het Europees landbouwbeleid – terecht of ten onrechte, dat laat ik in het midden.

Wat de discussie betreft over het overhevelen van pijler 1 naar pijler 2, vraag ik me af of het niet zinvol is om eens te evalueren of de middelen binnen pijler 1 wel op de meest correcte manier worden verdeeld. Misschien moeten we veeleer deze discussie voeren dan de discussie over het overhevelen van middelen van pijler 1 naar pijler 2.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik dank u allebei voor de insteken. Dat zijn zaken die we zeker meenemen. Ik denk dat dat de discussie over hoe we dat landbouwbeleid na 2020 zien, een heel belangrijke discussie zal worden. We zijn de weg naar vergroening ingeslagen. Ik denk dat dat helemaal niet terug te schroeven zal zijn. Het lijkt me ook niet wenselijk om dat te doen. Ik denk dat het wel van belang is dat wat in pijler 1 zit, inderdaad op een juiste, goede correcte manier wordt gedaan. Ik vind dat het ook niet zo is dat het Europees landbouwbeleid te veel focust op de betaalbaarheid van voedsel, maar je ziet dat er instrumenten ontbreken om in crisismomenten echt te gaan ingrijpen in de markt. Ik denk dat we daar vooral op moeten focussen. Het feit dat landbouwers voelen dat die mechanismen er niet zijn, zorgt er inderdaad voor dat dat vertrouwen voor een stuk weg is. Ik denk echter dat het ook onze plicht is, van mezelf als minister, maar ook van het parlement, maar ook van Europa, om wel te blijven zeggen wat Europa wél allemaal ook doet voor de landbouw.

Ik denk dat veel van het wantrouwen ten aanzien van Europa niet alleen bij ons bestaat, niet alleen bij onze boeren, maar een algemeen buikgevoel is binnen Europa. Kijk naar de brexit. Vaak heeft dat misschien te maken met het uitgaan van een aantal evidenties en die niet meer uitleggen. Ik denk dat we die moeten blijven uitleggen.

Als ik ergens ga spreken, krijg ik vaak de vraag waarom er zo weinig geld vanuit Europa naar landbouw gaat. En als ik dan uitleg wat er allemaal vanuit Europa naar landbouw gaat en wat daar allemaal mee gebeurt, dan schrikt men wel. Dat wil dus zeggen dat men dat eigenlijk al een evidentie vindt en dat men dat niet zo goed meer weet. Ik denk dat we de plicht hebben om dat allemaal goed uit te leggen en dat vertrouwen te herstellen, zodat men niet fatalistisch wordt en denkt: Europa laat ons in de steek.

Ik denk dat het moet worden versterkt. Die crisiselementen of -mechanismen moeten daarin zitten. Maar daarnaast hebben we allemaal – en ik denk daarbij in

de eerste plaats aan mezelf – een verpletterende verantwoordelijkheid om te blijven uitleggen hoe het in elkaar zit en wat er allemaal in zit.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Het omgekeerde is ook waar. Soms krijg ik vanuit bepaalde insteken of hoeken het verwijt dat er veel te veel subsidie naar landbouw gaat om boterbergen en melkplassen te produceren, terwijl dat op dit moment absoluut niet meer het geval is. Maar die perceptie leeft daar ook nog altijd. Dat is ook iets dat ik in ieder geval probeer tegen te gaan.

Op het vlak van mijn vraag zelf blijf ik wat op mijn honger zitten inzake die specifieke conclusies. Maar goed, ik denk dat het logisch en wijs is dat u daarop niet antwoordt en dat u vooral die evaluatie afwacht om dan uw bedenkingen te formuleren. We kijken uit naar de oefening die zal volgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het groot aantal varkensboeren dat uit het beroep wil stappen – 1836 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Uit een bevraging die er kwam op uw initiatief inzake de crisis in de varkenshouderij, blijkt dat 28 procent van de 1171 deelnemende varkenshouders te kennen geven uit het beroep te willen stappen. Een groot aantal andere varkenshouders heeft zijn bedrijf al verkocht aan veevoederleveranciers en werkt sindsdien in loondienst, maar dat wordt niet ervaren als een ideale oplossing.

In eerste instantie is er afkeuring door bepaalde collega's die dit geen goede zaak voor de sector vinden en het zichzelf zeker niet zouden zien doen. Maar belangrijker is het feit dat de meeste varkenshouders ook zware schulden hebben. Die schulden vereffenen ze niet zomaar door het bedrijf te verkopen en in loondienst te gaan werken. Dat is een heel belangrijk element in dezen.

Minister, uit de enquête blijkt nog dat een op de drie varkensboeren de toekomst van het eigen bedrijf en die van de sector in het algemeen wat somber inzien. De helft vindt dat de varkensstapel in Vlaanderen te groot is en dat onrendabele bedrijven de sector moeten verlaten. 28 procent wil er ook effectief uitstappen, maar kan dat niet vanwege de schulden bij banken en bij diverse veevoederleveranciers.

Inmiddels gaat het iets beter in de varkenshouderij. De prijzen zijn sinds de tweede helft van vorig jaar gestegen. Maar de crisis heeft meer dan zeven jaar geduurd – het gezegde zegt zeven magere jaren, zeven vette, en ik hoop dat dat ook het geval is voor de sector – waardoor de schulden zich in vele bedrijven hebben opgestapeld. Met de antwoorden op deze enquête wordt duidelijk dat het beleid nog werk voor de boeg heeft om de varkenshouderij opnieuw structureel gezond te krijgen.

Intussen weet ik dat de resultaten en de bevindingen van de enquête op internet terug te vinden zijn. Dat was toen ik deze vraag indiende nog niet helemaal duidelijk.

Minister, hoe schat u dit hoge aantal varkenshouders in dat aangeeft te willen stoppen met hun bedrijf, maar dat niet kan wegens de hoge schuldenberg?

Hebt u al aangegeven voorlopig niet te denken aan een warme sanering of een verbod om de varkensstapel nog verder uit te breiden? Aan welke maatregelen denkt u dan wel om varkenshouders die het willen de gelegenheid te geven om te stoppen met hun bedrijf zodat het beheer van hun schuldenberg draaglijk zou worden?

Zult u op Europees niveau eventueel de warme sanering van de varkenshouderij ter sprake brengen? Hierover hebben we het al vaak gehad.

Welke andere resultaten zijn nog gebleken uit de enquête? Welke concrete opvolging wilt u geven aan deze enquête?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Vanderjeugd, het signaal dat 28 procent van de Vlaamse varkensboeren zegt te willen stoppen, is uiteraard duidelijk aangekomen.

Het rapport waarnaar wordt verwezen, is een eerste algemene verwerking van de resultaten. We gaan de resultaten nu dieper analyseren, per bedrijfstak. Het is heel belangrijk om te weten welke bedrijven, welk type, welk soort bedrijven, dit aangeven. Dat zal dan ook verder worden besproken met alle andere actoren.

Laten we niet vergeten dat varkensboeren die in de problemen zitten ook vandaag al een beroep kunnen doen op begeleiding. Ik verwijs naar de vzw Boeren op een Kruispunt die dat echt op bedrijfsniveau, op maat van een bedrijf, doen. Vaak kan dat ook een doorstart zijn, bijvoorbeeld in dezelfde of een andere tak. In een aantal gevallen kan dit stoppen betekenen.

Het is niet omdat boeren een hoge schuldenberg hebben dat ze sowieso moeten stoppen. Dat hangt allemaal af van wat de specifieke situatie is.

Voor mij is een warme sanering geen optie. Daarover hebben we het hier al vaak gehad. Waarom geloof ik daar niet in? Als wij op Belgisch of Vlaams niveau – een nog kleinere schaal – van overheidswege productiebeperkende maatregelen opleggen, zal dat geen effect hebben. Het is niet zinvol omdat we ons in een eengemaakte Europese markt bevinden. De ruimte die op die manier vrijkomt, zal direct worden ingenomen door een buitenlandse productiestijging. Marktaandeel verliezen gaat veel sneller dan het nadien ook weer terugwinnen. Het is belangrijk om het actuele Vlaamse marktaandeel te behouden, gezien onze productie op het vlak van kwaliteit, voedselveiligheid en milieu-efficiëntie.

Sommigen vinden dat er op basis van de enquêteresultaten een bestuurlijke reflex zou moeten ontstaan om de Vlaamse varkenssector te beteugelen met nieuwe of aangescherpte regels, bijvoorbeeld op het vlak van gesaneerde dieraantallen.

Ik vind dat geen goed idee. In tegenstelling tot de meeste lidstaten hebben we vandaag in Vlaanderen al een heel uniek systeem van nutriëntenemissierechten. Wie meer varkens wil gaan houden, moet vandaag al emissierechten van een andere landbouwer kopen, of moet de mest verwerken die hij niet kan plaatsen op landbouwgrond. Ik geloof er niet in dat de varkensmarkt 'maakbaar' is door de overheid, of dat de overheid voor betere prijzen kan zorgen voor de varkenshouders die het moeilijk hebben.

Ik geloof er echter wel sterk in dat de varkenshouders zich, naar analogie van de fruit- en groenteboeren, beter moeten organiseren en het veelal heersende individualisme moeten overstijgen. Ik geloof daarbij in de producentenorganisaties om dat op die manier sterker te maken.

Zonder samenwerking in de keten is het ieder voor zich en hebben de economische wetmatigheden het voor het zeggen, en op termijn overleven de sterksten. Dat is voor de familiale varkensbedrijven niet anders dan voor familiale kruideniers, bakkers of elektronicazaken, die als geïsoleerde individuen ook moeilijk kunnen concurreren met grotere distributieketens of met de e-commerce. Samenwerken en zich onderling organiseren is dus de boodschap. In deze sector kan dat met die producentenorganisaties. Maar ik ga niet mee in het verhaal van gereguleerde begrenzings of overheidsbeperkingen.

Wat betreft de andere resultaten van de enquête verwijs ik u naar het rapport dat integraal op de website staat. Het is weinig zinvol om dat hier allemaal te overlopen.

Zoals ik daarnet al zei, is dit een eerste algemeen rapport. We zullen dat verder concretiseren en verfijnen en op basis daarvan verder in gesprek gaan met de sector.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Ik dank u voor uw duidelijk antwoord, minister. U geeft bepaalde aspecten aan die zeer belangrijk kunnen zijn. Ik snap dat u de resultaten van de enquête nog verder zult uitdiepen. We zullen dit dan ook verder mee opvolgen.

We kunnen moeilijk alle elementen opnoemen, maar een heel belangrijk element, heel specifiek, dat blijkt uit de enquête is dat de varkenshouders – een groot deel ervan – niet echt rekening houden met de marktinformatie die ze ter beschikking krijgen. 41 procent houdt zijn productie aan, ook al weten ze dat er slechtere marktprijsvooruitzichten zijn. Misschien is dat ook een heel belangrijk element. Het zou toch logisch zijn, als men weet dat de prijzen dalen, zou men toch de productie moeten aanpassen? Dat is natuurlijk geen evidentie voor alle bedrijven om dat zomaar te doen. Misschien is dat wel een element waar we rond kunnen sensibiliseren, zodat men beter met die marktinformatie leert omgaan. Het is maar één element, er zullen in de toekomst nog wel andere elementen aan bod komen. Misschien kunnen we daar dieper op ingaan vandaag.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Ik wil me heel graag aansluiten bij de vraag van de heer Vanderjeugd.

Ik was eigenlijk niet zo verwonderd over de uitslag van dit verhaal. We zeggen altijd: de varkensboeren zitten al decennialang – helaas – in de problemen. We hebben de massaproductie. We hebben al vaak aangehaald dat we naar de niches moeten overstappen, naar de korte keten en de bioproductie. Dat zijn de sectoren binnen de varkenssector waar vandaag de problemen minder groot zijn en die we eigenlijk veel minder horen. Dat is de weg die we moeten blijven bewandelen. Ik volg u ter zake, minister: de producentenorganisaties kunnen daarin een grote rol spelen. Samen staan ze sterker en kunnen ze zich focussen en richten op die niches. Zo kunnen ze afstappen van die massaproductie die men overal kan vinden. Dat is de manier om uit de malaise te geraken binnen de varkenssector.

Die producentenorganisaties binnen de varkenssector, zijn die er? Is er dat één? Zijn er dat meerdere? Hoe werken ze precies? Kunt u daaromtrent wat meer duiding geven? Hoe is dat precies georganiseerd binnen de varkenssector?

Hoe strookt heel dit verhaal met het beleid Ruimtelijke Ordening? We zeggen altijd dat er ruimte moet zijn voor landbouw. Daar ben ik het voor alle duidelijkheid helemaal mee eens. We zien landbouwbedrijven in agrarisch gebied, wat vrij logisch is natuurlijk. De vierkantshoeves zijn vandaag problematisch. Men tracht

deze vaak om te vormen naar appartementen of woningen. We moeten durven stellen dat we al geruime tijd in een nieuwe realiteit verkeren. Het landbouw-areaal zal stilaan afnemen. We zien dat nu de varkensboeren in de problemen komen. Stemt u uw ruimtelijk beleid daarop af? Of doet u gewoon wat de intentie was inzake Ruimtelijke Ordening?

Ik heb ook nog een concrete vraag over het VLIF. Als bedrijven die dat aanvragen, VLIF-steun krijgen, wordt er dan rekening gehouden met de financiële situatie en capaciteit van het bedrijf op dat moment? Of wordt dat niet bekeken? Er zijn boeren die willen stoppen, er zijn er die hun bedrijf willen uitbreiden en andere willen in loondienst gaan werken. Wordt de situatie in dat bedrijf dan afgetoetst voor er VLIF-steun wordt gegeven?

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik ga niet opnieuw de discussie voeren over de doeltreffendheid van de warme sanering. U hebt zich daar terecht over uitgesproken, en ik deel uw standpunt ter zake. Maar ik krijg het signaal naar aanleiding van het rapport van mensen die bedrijven begeleiden, dat het voor sommige bedrijven, niet voor allemaal, goed zou zijn dat ze saneren door te desinvesteren zodat ze minder afhankelijk worden van de banken. Uiteraard zijn het de bedrijfsleiders die deze beslissing moeten nemen. Maar het zou goed zijn mocht het beleid dat makkelijker bespreekbaar maken, want soms spelen er vooroordelen mee. Mocht het beleid zich daar duidelijker over uitspreken, dat dit een mogelijkheid kan zijn voor sommige bedrijven, dan zouden die bedrijfsleiders gemakkelijker deze weg kiezen.

Minister Joke Schauvliege: De marktinfo is een belangrijk aspect. Als ondernemer moet je niet alleen met de dieren maar ook met de cijfers bezig zijn. Intussen is er één producentenvereniging opgericht. Ik was aanwezig op de algemene vergadering en heb gezien dat een van hun grootste prioriteiten is de marktinformatie gericht naar de varkensboeren te brengen. Dat werkt. Wat dat betreft, was daar een positieve 'vibe' voelbaar: mensen trekken elkaar mee, leren van elkaar. U vermeldde daarnet de mogelijkheid om te desinvesteren. In dat verband wil ik ook verwijzen naar KRATOS: als bedrijven een onafhankelijk advies willen, kunnen ze daarop een beroep doen, ze moeten daarvoor niet altijd naar hun bank of naar de voederleverancier, die hen vaak al in een bepaalde richting duwen.

Wat ruimtelijke ordening betreft, gaat de Vlaamse Regering in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen voor een 'ontharding' in het agrarisch gebied. Dat staat heel expliciet in het witboek. Dat is gebaseerd op het feit dat er inderdaad een evolutie aan de gang is. We houden daar rekening mee. Het is wel zo dat het areaal van varkensboeren eigenlijk vrij beperkt is. Ze hebben niet veel grond nodig. Ze hebben enkel stallen.

Bij de beslissing over het al of niet toekennen van de VLIF-steun is de financiële situatie van het bedrijf een van de elementen die mee in overweging worden genomen.

In verband met de vraag naar mogelijke desinvestering verwijs ik ook naar 'Boeren op een kruispunt', die over heel wat expertise beschikken.

Ik ben geen voorstander van een warme sanering en ik heb ook al aangegeven waarom niet: het is volgens mij geen oplossing voor de markt en ook niet voor de varkensboeren. Ik kan me wel voorstellen dat als je aan individuele varkensboeren, die net uit een zware crisis komen, vraagt of ze zouden ingaan op een voorstel om te stoppen wanneer de overheid hun daar geld voor geeft, dat ze daar 'ja' op antwoorden. Dat zou ik zelf ook doen en ik heb daar alle begrip voor. Het is een logisch antwoord, maar zo gaan we die sector niet structureel gezonder maken, om de redenen die ik daarnet heb aangegeven.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, er zijn op dit moment heel wat tools voorhanden, maar we moeten ze op de juiste manier en zo goed mogelijk tot bij de betrokken sector brengen. Als die vraag zo gesteld wordt, zou het inderdaad onlogisch zijn om daar niet op die manier op te reageren. Het gaat vaak om familiebedrijven, die al generaties lang meegaan en met trots opgebouwd zijn. Maar met trots alleen betaal je de rekeningen niet.

Minister, ik vraag u telkens weer of u de warme sanering zult bepleiten op Europees niveau, omdat ik niet wil dat er plots een position switch zou komen. Ik ben het namelijk met u eens: het is niet zinvol om de productie hier af te bouwen en ze vanuit andere landen weer te importeren. Samen met mijn collega's in deze commissie kijk ik uit naar het vervolg van de resultaten van die enquête. We houden dat nauwlettend in het oog. Het is belangrijk om blijvend de vinger aan de pols te houden om te weten hoe we het beleid zo correct en zo kordaat mogelijk kunnen bijsturen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Jelle Engelbosch aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over steun uit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds voor investeringen die het dierenwelzijn verbeteren
– 1839 (2016-2017)**

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) ondersteunt heel wat investeringen in de landbouwsector. Ook voor investeringen met betrekking tot de verbetering van het dierenwelzijn kunnen landbouwers vaak op steun rekenen. Momenteel betaalt het VLIF 30 procent van het investeringsbedrag terug als het gaat over dierenwelzijnsverbeteringen die verder gaan dan het wettelijke minimum. Als het gaat om verbeteringen die wettelijk vastgelegd zijn, dan betaalt het VLIF nog 15 procent terug. Bedrijven kunnen maximaal voor twee investeringen per jaar steun aanvragen voor een maximumbedrag van 1 miljoen euro.

In uw antwoord op mijn schriftelijke vraag van 27 januari 2017 gaf u aan dat afleidingsmateriaal vaak afbreekbaar of kauwbaar is en bijgevolg per definitie geen subsidieerbaar investeringsgoed is. Roerend materiaal moet volgens de VLIF-regelgeving een duurzaamheid hebben van vijf jaar om in aanmerking te komen voor steun. Veel stalverrijkings- en afleidingsmateriaal heeft echter geen duurzaamheid van vijf jaar. Een goed voorbeeld hiervan zijn de maatregelen die varkenshouders kunnen nemen om staartbijten tegen te gaan. Stalverrijking speelt hierin een essentiële rol. Verrijkingmaterialen gaan van wroetmateriaal, zoals stro, tot kettingen en zelfs 'speelgoed' zoals de varkensspeelbal. Al deze investeringen worden vandaag niet gesubsidieerd, hoewel ze bevorderlijk zijn voor het dierenwelzijn, zeker als je ze bekijkt als alternatief voor staartcouperen. Goed afleidingsmateriaal is eetbaar, geurig, kauwbaar, vervormbaar of afbreekbaar, en bijgevolg niet duurzaam.

Worden momenteel alle bestaande initiatieven die het dierenwelzijn verbeteren en duurzamer zijn dan vijf jaar, gesubsidieerd door het VLIF?

Verbeteringswerken voor dierenwelzijn hoeven niet per se duur te zijn. Denkt u er daarom over om voor goedkopere dierenwelzijnsmaatregelen, zoals stalverrijking, de limiet van twee investeringen per jaar te laten vallen?

Overweegt u afleidingsmateriaal als een aparte categorie in het VLIF in te voeren, met daarbij dan een uitzondering op de regeling inzake de vijfjarige duurzaamheid?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, momenteel subsidieert het VLIF alle gekende duurzame investeringstypes. Het is belangrijk dat het geen statische lijst betreft. Indien een nieuwe innovatie of techniek verschijnt of indien nieuwe fabrikanten of installateurs opduiken, staan onze diensten er steeds in sterke mate voor open hierop in te gaan.

Wat de aanvraagmogelijkheden betreft, blijft de regelgeving beperkt tot maximaal twee aanvragen bij het VLIF per kalenderjaar. De praktijk toont aan dat deze aanpak goed werkt. Het VLIF ondersteunt projectmatige bedrijfsinvesteringen met een duurzaam karakter en van een bepaalde omvang. De realiteit is dat de landbouwbedrijven hun investeringsprojecten over de jaren heen spreiden en bijgevolg haast nooit meer dan twee verschillende investeringsprojecten in eenzelfde kalenderjaar starten. Ook met betrekking tot de additieve verwerking zou een versnippering in plaats van de huidige clustering voor problemen kunnen zorgen. Op die manier is het efficiënt voor iedereen.

Het VLIF subsidieert duurzame investeringsprojecten en geen eenmalige of periode aankopen van, bijvoorbeeld, onderhoudsmateriaal of materiaal dat snel degradeert. Dit geldt over heel de lijn. Ook de variabele kosten voor plastic om kuilvoeder af te dekken, komen niet in aanmerking.

De regel inzake de vijfjarige duurzaamheid vindt zijn oorsprong in de Europese regelgeving. De subsidiabele investeringen hebben betrekking op goederen die worden verworven, die aan een veeleer beperkte technologische veroudering onderhevig zijn en die boekhoudkundig over een periode van vijf tot vijftien jaar kunnen worden afgeschreven.

We mogen niet over het hoofd zien dat het VLIF met deze investeringssteun uitvoering geeft aan de tweede pijler van het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid. We moeten dan ook binnen dat kader blijven werken. Wat de GLB-controles betreft, schrijft de EU voor dat tijdens de periode van vijf jaar na de betaaldatum aan de hand van steekproeven opvolgingscontroles moeten worden verricht. Die controles moeten garanderen dat het duurzaam investeringsproject effectief is uitgevoerd en tijdens de volledige periode is behouden.

Dit illustreert dat het gaat om duurzame investeringsprojecten en niet om eetbaar, kauwbaar of afbreekbaar materiaal dat snel verdwijnt of snel aan vervanging toe is. Dat zijn veeleer losse aankopen van materiaal en bijgevolg geen investeringsprojecten.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb nog een concrete bijkomende vraag over zaken als, bijvoorbeeld, de koematrassen. Ik heb u een schriftelijke vraag gesteld. In uw antwoord hebt u verklaard dat de koematrassen niet als een stalverrijking worden beschouwd. De vraag is dan of het VLIF dit al dan niet subsidieert. Volgens mij gaan die voorwerpen wel degelijk langere tijd mee. Het is geen stalverrijking, maar het dierenwelzijn gaat verder dan enkel de stalverrijking. Volgens mij kan de stalinfrastructuur een weerslag op het dierenwelzijn hebben.

Onlangs heb ik de Thomas More Hogeschool bezocht voor een voorstelling van een onderzoek naar staltechnieken voor varkens. Ik heb daar gezien dat een

andere constellatie van de stal vluchtroutes bood voor bepaalde varkens die door de andere varkens worden gepest. Het gevolg was dat er veel minder onderlinge agressiviteit tussen die dieren was.

Volgens u is dit geen afleidingsmateriaal. Ik veronderstel en hoop echter dat het VLIF toch ondersteuning kan bieden voor dergelijke technieken, voor die matten en voor stalaanpassingen. Indien ik het goed begrepen, zijn in dat geval echter geen normen opgelegd. Het VLIF subsidieert nog steeds stallen. Inzake het dierenwelzijn zijn er volgens mij echter zeer weinig tot geen normen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Engelbosch, het klopt dat op het vlak van het dierenwelzijn niet echt normen worden opgelegd. Dat is niet de intentie van het VLIF. U hebt naar de duurzame investeringen verwijst. Indien die investeringen betrekking op het dierenwelzijn hebben en onder de duurzaamheidsdefinitie vallen, zal het VLIF ze wel subsidiëren. Indien een stal wordt gesubsidieerd, klopt het echter dat hier geen specifieke eisen aan worden gekoppeld op het vlak van het dierenwelzijn.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Minister, dat is net wat ik problematisch vind. We subsidiëren vanuit het VLIF stallen, maar we vinden het blijkbaar niet nodig eisen te stellen of normen inzake het dierenwelzijn op te leggen. Ik vind dat problematisch.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.